

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Rio+20: Bilancia a perspektívy“ (doplňujúce stanovisko)

(2013/C 44/11)

Spravodajca: **Hans-Joachim WILMS**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 14. novembra 2012 rozhodol podľa článku 29A vykonávacích predpisov rokovacieho poriadku vypracovať doplňujúce stanovisko na tému:

„Rio+20: Bilancia a perspektívy“

(doplňujúce stanovisko).

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 22. novembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 13. decembra) 152 hlasmi za, pričom 1 člen sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Závbery

1.1.1 Záverečný dokument konferencie OSN o trvalo udržateľnom rozvoji, ktorá sa konala tento rok v Riu de Janeiro (konferencia Rio+20) pod názvom „Budúcnosť, akú chceme“, nebol tak silný, ako by si bol EHSV želal. Naliehavosť krízovej situácie na našej planéte nebola dostatočne zohľadnená. Tento záverečný dokument však obsahuje viacero aspektov, na ktorých možno stavať aj v EÚ. Je potrebné vyzdvihnúť najmä globálnu dohodu týkajúcu sa ekologického hospodárstva, ktorá je dôležitým nástrojom trvalo udržateľného rozvoja, vrátane zohľadnenia sociálneho rozmeru, ako aj dohodu v súvislosti s procesom, ktorý má viesť ku globálnym cieľom trvalej udržateľnosti v úzkej koordinácii s miléniovými rozvojovými cieľmi.

1.1.2 EHSV pozitívne hodnotí silnú občiansku mobilizáciu pred konferenciou Rio+20 a počas nej, ktorá podnietila vznik mnohých inovačných nápadov a nových spojenectiev.

1.1.3 EHSV sa dobre zhostil svojej úlohy sprostredkovateľa medzi občianskou spoločnosťou a inštitúciami EÚ pred konferenciou Rio+20 a počas nej. Ostatné inštitúcie EÚ ocenili snahu EHSV o podporu dialógu s občianskou spoločnosťou v rámci Európskej únie aj mimo nej.

1.2 Odporúčania

1.2.1 EHSV sa domnieva, že proces po konferencii Rio+20 a vykonávanie rozhodnutí konferencie Rio+20 musí prebiehať so zapojením občianskej spoločnosti a za jej aktívnej účasti. Preto výslovne víta všetko úsilie, ktoré v tejto súvislosti vynaložili ostatné inštitúcie. EHSV bude aj naďalej, rovnako ako počas príprav na konferenciu Rio+20, podporovať dialóg s občianskou spoločnosťou o aspektoch trvalej udržateľnosti, a zapojí doňho

aj európske organizácie a siete občianskej spoločnosti a národné hospodárske a sociálne rady a rady pre udržateľnosť.

1.2.2 EHSV sa bude aktívne zapájať do prípravy globálnych cieľov trvalej udržateľnosti tým, že bude, podobne ako počas príprav na konferenciu Rio+20, podporovať dialóg občianskej spoločnosti v EÚ, ako aj dialóg s našimi partnermi z radov občianskej spoločnosti z krajín mimo EÚ. V tejto súvislosti sa bude predovšetkým usilovať o spojenie aktérov v rámci procesu trvalej udržateľnosti na jednej strane a procesu dosahovania miléniových rozvojových cieľov na strane druhej. EHSV môže okrem toho na základe svojich skúseností a svojho zloženia významne prispieť ku konkrétnemu formovaniu ekologického hospodárstva, vrátane sociálneho rozmeru, ako aj práv účasti občianskej spoločnosti na globálnej úrovni.

1.2.3 EHSV víta závery Rady ku konferencii Rio+20 z 25. októbra 2012, v ktorých sa oznamuje prijatie ambiciózných opatrení v nadväznosti na Rio+20, ktoré majú byť prijaté prostredníctvom stratégie Európa 2020 a stratégie trvalo udržateľného rozvoja EÚ, ako aj revízia stratégie trvalo udržateľného rozvoja EÚ. EHSV považuje rozsiahlu diskusiu občianskej spoločnosti o trvalo udržateľnom rozvoji v EÚ za potrebnú a v budúcnosti ju bude vo svojej práci ďalej podporovať.

2. Prínos EHSV ku konferencii Rio+20

2.1 EHSV svojím stanoviskom z 22. septembra 2011 k oznámeniu Komisie „Rio+20: Na ceste k ekologickému hospodárstvu a lepšiemu riadeniu“ (CESE 1386/2011) ⁽¹⁾ priniesol do medziinštitucionálneho procesu rozhodovania svoje predstavy k témam konferencie OSN o trvalo udržateľnom rozvoji naplánovanej na jún 2012 (konferencia Rio+20) v rámci a zároveň schválil akčný plán na obdobie do začatia konferencie Rio+20. Jeho cieľom bola najmä podpora európskeho a mimoeurópskeho dialógu

(1) Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 102 – 109.

občianskej spoločnosti na témy konferencie v Riu. Cieľom tohto stanoviska je zhodnotiť konferenciu Rio+20 z hľadiska požiadaviek, ktoré výbor vyslovil a naznačiť perspektívy pre následné opatrenia.

2.2 EHSV sledoval dva ciele, pokiaľ ide o konferenciu Rio+20.

2.2.1 Na európskej úrovni chcel EHSV na základe svojho stanoviska zo septembra 2011 rozvíjať dialóg s európskymi organizáciami a sieťami občianskej spoločnosti a najmä preto zorganizoval vo februári 2012 rozsiahlu konferenciu občianskej spoločnosti. Výsledkom tejto konferencie bolo vypracovanie celého radu kľúčových požiadaviek adresovaných vyjednávačom v Riu, ktoré EHSV následne schválil vo forme stanoviska s názvom „*Postoj EHSV k príprave konferencie OSN o udržateľnom rozvoji (Rio+20)*“ (CESE 486/2012) ⁽²⁾, tesne pred tým, ako Rada EÚ v marci 2012 stanovila rokovací mandát. EHSV tak splnil svoju funkciu sprostredkovateľa medzi európskou občianskou spoločnosťou a inštitúciami EÚ.

2.2.2 EHSV zároveň s tým diskutoval o témach konferencie v Riu na bilaterálnej úrovni aj so svojimi inštitucionálnymi partnermi najmä v Brazílii, Číne a Rusku. Pri viacstrannom stretnutí v máji 2012 sa podarilo dospieť k dohode o spoločných kľúčových bodoch, ktoré neskôr v Riu de Janeiro slúžili ako základ pre občiansky dialóg aj so zástupcami ostatných krajín.

2.3 EHSV sa do konferencii Rio+20 zapojil aj aktívne tým, že usporiadal celkovo tri podujatia, ktoré mali vysokú návštevnosť, pričom dva organizované dialógy o otázkach trvalej udržateľnosti so zástupcami občianskej spoločnosti najprv z Brazílie a potom zo všetkých krajín BRICS usporiadal v spolupráci s brazílskou Radou pre hospodársky a sociálny rozvoj, a podujatie o modeloch účasti občianskej spoločnosti sa uskutočnilo v pavilóne EÚ za účasti predsedu Európskej komisie. Členovia delegácie EHSV tvorili na konferencii Rio+20 neoddeliteľnú súčasť delegácie EÚ, z čoho jednoznačne vyplynula aj snaha o intenzívnejšiu medziinštitucionálnu spoluprácu, aj pokiaľ ide o opatrenia nadväzujúce na konferenciu v Riu.

3. Posúdenie konferencie Rio+20 z pohľadu EHSV

3.1 EHSV s uspokojením konštatuje, že záverečný dokument z konferencie OSN o trvalo udržateľnom rozvoji, ktorá sa tento rok konala v Riu de Janeiro (konferencia Rio+20) na tému „Budúcnosť, akú chceme“, dokumentuje globálny záväzok v oblasti udržateľného rozvoja z ekologického, sociálneho a hospodárskeho hľadiska. EHSV však ľutuje, že výsledok roko-

vania je celkovo menej záväzný, než si želala občianska spoločnosť a než si to prial EHSV vo svojich stanoviskách. Najmä naliehavosť situácie na našej planéte nebola dostatočne zohľadnená. EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že v záverečnom texte sa nespomínajú medze zaťaženia našej planéty.

3.2 Konferencia Rio+20 však zároveň dokázala v rozsiahlejšej miere zmobilizovať občiansku spoločnosť, ktorá je ďalekosiahlejšia, než bolo dohodnuté na politickej úrovni. Túto mobilizáciu je preto potrebné využiť aj po skončení konferencie v Riu, s cieľom dosiahnuť pokrok v procesoch načrtnutých na konferencii v Riu a ďalej ich formovať. Konferencia v Riu nebola totiž len stretnutím politickej špičky, ale aj miestom stretnutia ochotných a tvorivých ľudí, ktorí sa neúnavne zasadzujú za zmenu paradigiem v našej hospodárskej činnosti, alebo ktorí vytvárajú a realizujú nespočetné konkrétne iniciatívy na jej zmenu.

3.3 Tento záverečný dokument však obsahuje viacero aspektov, na ktorých možno stavať aj v EÚ. Je potrebné vyzdvihnúť najmä globálnu dohodu týkajúcu sa ekologického hospodárstva, ktorá je dôležitým nástrojom trvalo udržateľného rozvoja, vrátane zohľadnenia sociálneho rozmeru, ako aj dohodu v súvislosti s procesom, ktorý má viesť ku globálnym cieľom trvalej udržateľnosti v úzkej koordinácii s miléniovými rozvojovými cieľmi.

3.4 Vzhľadom na priority, ktoré si EHSV stanovil pri príprave na konferenciu Rio+20, možno k záverečnému dokumentu uviesť nasledovné:

3.4.1 Jednou z hlavných priorít EHSV na konferencii Rio+20 bol boj proti chudobe. Výbor sa zasadzoval za to, aby mal každý prístup k dostatočnému množstvu potravy, čistej vode a udržateľnej energii. Tejto oblasti sa v záverečnom dokumente prisudzuje veľký význam, aj keď pre mnohých neboli dostatočne objasnené otázky možností financovania. Opätovne boli potvrdené miléniové rozvojové ciele a záväzky. Výbor však kritizuje, že neboli dostatočne zdôraznené práva žien.

3.4.2 Ďalšou z priorít EHSV na konferencii Rio+20 bol sociálny rozmer transformácie. EHSV sa zasadzuje za spravodlivý prechod na udržateľnejšie hospodárstvo a preto víta zmienku o ňom v texte OSN. EHSV v záverečnom dokumente pozitívne hodnotí aj tieto skutočnosti: uznanie sociálnych partnerov, najmä zamestnancov ako subjektov, ktoré sa aktívne zasadzujú za zmenu, zdôraznenie dobrej práce, zrovnoprávenie mužov a žien, uznanie vzdelávania a odbornej prípravy, pozitívnu zmienku o úlohe, ktorú môžu zohrávať minimálne sociálne normy.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012, s. 39 – 42.

3.4.3 EHSV počas príprav na konferenciu Rio+20 ako aj na samotnej konferencii opakovane poukazoval na to, že je potrebné účinne zapájať občiansku spoločnosť. Text z konferencie v Riu obsahuje v tejto súvislosti istý pozitívny vývoj. EHSV by uvítal konkretizovanie všeobecne formulovaných výpovedí, napríklad pokiaľ ide o zapojenie *multilaterálnych* fór, ako sú hospodárske a sociálne rady do rozvoja vnútroštátnych politik zameraných na trvalo udržateľné hospodárstvo. V prípade ďalšej požiadavky, za ktorú sa EHSV zasadzoval, a to v súvislosti s otázkami týkajúcimi sa riadenia, konkrétne zavedenie úradu ombudsmana pre budúce generácie s cieľom zohľadniť dlhodobú perspektívu potrebnú pre politiku trvalej udržateľnosti, požiadali účastníci konferencie generálneho tajomníka OSN, aby vypracoval ďalšiu analýzu.

3.4.4 EHSV víta so zreteľom na ďalšiu svoju prioritu dohodu o desaťročnom rámci pre trvalo udržateľné modely spotreby a výroby, spomenutie zásady šetrenia zdrojov, oznámenie, že HDP sa musí doplniť o ďalšie ukazovatele, uznanie úlohy podnikov.

4. Plnenie cieľov konferencie Rio+20 na úrovni OSN a Európskej únie

4.1 EHSV je presvedčený, že úspech konferencie Rio+20 sa ukáže až po zavedení rozhodnutí prijatých na tejto konferencii do praxe a po spustení procesov. Zastáva názor, že sa tak musí stať so zapojením občianskej spoločnosti a za jej aktívnej účasti.

4.2 Na začiatku tohtoročného valného zhromaždenia OSN v New Yorku boli rozbehnuté postupy zamerané na vytvorenie politického fóra na vysokej úrovni, ktorého úlohou by bolo integrovať všetky tri dimenzie trvalo udržateľného rozvoja a definovať globálne ciele v oblasti trvalej udržateľnosti. Podľa EHSV je pritom potrebné poukázať na to, že zapojenie občianskej spoločnosti do týchto postupov ešte stále nie je uspokojivé, a to aj napriek pozitívnym formuláciám v záverečnom dokumente z konferencie Rio+20.

4.3 Pokiaľ ide o formulovanie cieľov trvalej udržateľnosti, pozornosť by sa mala venovať najmä procedurálnym otázkam, a to nielen z hľadiska možnosti zapojenia občianskej spoločnosti, ale aj z hľadiska súvislosti medzi prebiehajúcim procesom pre program rozvoja po roku 2015 a novým procesom zameraným na ciele trvalej udržateľnosti, ktorý k nemu pribudne. V záverečnom dokumente z konferencie Rio+20 sa uvádza, že je potrebné oba procesy prepojiť, no jednotlivé subjekty sú zatiaľ ešte stále len vo fáze sebadefinovania.

4.4 EHSV usporiadal už júli 2012 väčšie podujatie pre občiansku spoločnosť v snahe sprostredkovať výsledky z konferencie Rio+20 v Bruseli. Pritom sa ukázalo, že rozvoj cieľov trvalej udržateľnosti sa považuje pri dosahovaní cieľov konfe-

rencie Rio+20 za tému, ktorá si najviac vyžaduje spoločenskú diskusiu. Jednoznačná bola aj požiadavka účastníkov, že ak sa má po roku 2015 vytvoriť všeobecný rozvojový program, je potrebné od začiatku zlúčiť proces definovania cieľov trvalej udržateľnosti a revíziu miléniových rozvojových cieľov. Okrem toho sa na tomto podujatí, ako aj na ostatných podujatiach občianskej spoločnosti nasledujúcich po konferencii v Riu neustále zdôrazňuje, že v EÚ musíme robiť to, čo sme v Riu žiadali. EHSV je preto presvedčený o tom, že je potrebné prehodnotiť, či hlavné stratégie EÚ, či už ide o rozmer udržateľnosti súčasnej stratégie Európa 2020 alebo stratégiu trvalo udržateľného rozvoja EÚ, zodpovedajú požiadavkám, ktoré EÚ vyslovila na konferencii Rio+20.

4.5 Medziinštitucionálne rozhovory, ktoré EHSV usporiadal po skončení konferencie Rio+20, jednoznačne poukazujú na ochotu spolupracovať a zapojiť aj občiansku spoločnosť.

4.6 EHSV víta verejnú online konzultáciu, ktorú usporiadala Komisia v rámci prípravy oznámenia, ktorého uverejnenie sa očakáva na jar 2013 o nadväzujúcich opatreniach vyplývajúcich z konferencie Rio+20, pričom bude Komisii stať po boku tým, že s ňou usporiada spoločné podujatia. Na jar 2013 sa očakáva aj oznámenie Komisie o programe rozvoja po roku 2015. K týmto témam vypracúva EHSV stanovisko. Ekologické aspekty konferencie z Ria by sa podľa oznámenia príslušného člena Komisie mali zrealizovať v 7. environmentálnom akčnom programe, ktorý bude zverejnený do konca roka.

4.7 EHSV víta závery Rady Európskej únie prijaté 25. októbra 2012 týkajúce sa konferencie Rio+20, najmä zdôraznenie potreby účasti občianskej spoločnosti. EHSV takisto víta oznámenie ambiciózných opatrení v nadväznosti na konferenciu Rio+20, ktoré sa majú zrealizovať v rámci stratégie Európa 2020 a stratégie trvalo udržateľného rozvoja EÚ. Pokiaľ ide o posledne menovanú stratégiu, EHSV s uspokojením konštatuje, že sa má prepracovať so zreteľom na výsledky konferencie z Ria. Bola to jedna z požiadaviek, ktorú EHSV zdôraznil vo svojom stanovisku z 21. septembra 2011.

5. Úloha EHSV v procese po skončení konferencie v Riu

5.1 Ďalšiu aktívnu účasť EHSV v procese nadväzujúcom na konferenciu Rio+20 si vyžadujú subjekty občianskej spoločnosti, ako aj ostatné inštitúcie EÚ.

5.2 EHSV môže v tejto oblasti prispieť tým, že bude aj naďalej miestom spoločenského dialógu o otázkach trvalej udržateľnosti a že bude pôsobiť ako sprostredkovateľ medzi občianskou spoločnosťou a inštitúciami EÚ, a to aj za účasti európskych organizácií a sietí občianskej spoločnosti, ako aj národných hospodárskych a sociálnych rád a rád pre udržateľnosť.

5.3 EHSV môže vďaka svojim skúsenostiam prispieť najmä pokiaľ ide o otázky štruktúry zapojenia občianskej spoločnosti, napríklad v súvislosti s konkrétnymi právmi týkajúcimi sa poskytovania informácií, konzultácií a spracovania.

5.4 EHSV je jediná inštitúcia EÚ, ktorá zriadila osobitný orgán pre trvalo udržateľný rozvoj s cieľom zohľadniť prierezový charakter tejto témy. Po konferencii v Riu sa to zdá byť vhodnejšie, než kedykoľvek predtým. V otázkach ekologického hospodárstva môže EHSV vďaka svojmu zloženiu predkladať konkrétne návrhy v súvislosti s otázkou, aké rámcové podmienky je na tento účel potrebné vytvoriť. EHSV môže najmä prispieť ku konkretizácii sociálneho rozmeru trvalo udržateľného rozvoja, a to tak, že vypracuje operatívne návrhy

v súvislosti so spravodlivým prechodom na trvalo udržateľný rozvoj. Jednou z oblastí procesu nadväzujúceho na konferenciu Rio+20, v ktorom sa nutne žiada účasť EHSV, je vypracovanie globálnych cieľov trvalej udržateľnosti. EHSV môže, rovnako ako pred konferenciou Rio+20, zohrávať dôležitú úlohu pri podpore dialógu s občianskou spoločnosťou v EÚ, ale aj s partnermi z radov občianskej spoločnosti z krajín mimo EÚ.

5.5 EHSV považuje rozsiahlu diskusiu občianskej spoločnosti o trvalo udržateľnom rozvoji v EÚ za potrebnú a v budúcnosti ju bude vo svojej práci ďalej podporovať, najmä so zreteľom na aspekty stratégie Európa 2020 relevantné pre Rio+20 a revíziu stratégie trvalo udržateľného rozvoja EÚ.

V Bruseli 13. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON
